

Motion till riksdagen

1989/90:Jo505

av Claes Roxbergh m.fl. (mp)

Livsmedelslagstiftningen

Den här partimotionen tar upp vår syn på livsmedelslagstiftningen och näraliggande frågor. Vi har också lagt en motion om dricksvatten och därför behandlas inte de frågorna här. I vår konsumentpolitiska motion tas också frågor upp som nära anknyter till den här motionen.

Människor i dagens samhälle har oftast dålig kontakt med produktionen av livsmedel och de livsmedel som säljs är ofta inte råvaror utan olika former av färdigmat. Avståndet mellan producent och konsument har ökat. Detta gör att det är svårt för människor att bedöma kvaliteten på livsmedel. Urvalet av olika slags livsmedel är mycket stort, vilket gör att det finns behov av information för att göra medvetna val. Information om olika produkter är en förutsättning för att marknadsekonomin skall kunna fungera. Därför är kontroll och märkning av livsmedel, konsumentkunskap i skolan, konsumentrådgivning och aktiva ideella konsumentorganisationer nödvändiga.

Krav på importvaror

I dag är det tillåtet att importera livsmedel som är framställda med metoder som inte är tillåtna i Sverige av hälso-, miljö- eller arbetsmiljöskäl. Import av mat som odlats med hjälp av kemikalier som är förbjudna i Sverige kan inte tillåtas eftersom det är ett sätt att exportera miljöproblemen. Miljöproblemen är internationella och inom miljöpartiet anser vi att det är fel att exportera miljöproblem för att få möjlighet att köpa billiga livsmedel. Om inte varje land får ställa samma krav på importen som på egen produktion vad gäller miljöhänsyn, kan följden bli en ekologisk dumpning – produktionen flyttas till det land som ställer de lägsta miljökraven. I en annan partimotion har vi tagit upp vår syn på GATT-förhandlingarna och lägger därför inget speciellt yrkande i den här motionen.

Kvalitetsbegrepp

I dagens livsmedelslagstiftning och livsmedelspolitik används ett mycket snävt kvalitetsbegrepp där bara sådana egenskaper hos produkterna som är direkt mätbara räknas. Inom det ekologiska lantbruket används en vidare syn på kvalitet. När man bedömer produkternas kvalitet räknas t.ex. hela odlingssystemets inverkan på miljön in liksom husdjurens livsmiljö. Miljöpartiet vill verka för detta vidare kvalitetsbegrepp. Livsmedelslagens till-

lämpningsområde bör ändras till att gälla även miljöhänsyn och formerna för djurhållningen. Dessutom bör Sverige framföra detta nya synsätt på produktkvalitet i GATT-förhandlingarna.

Mot. 1989/90
Jo505

Substitutionsprincipen

Under höstriksdagen beslutades att substitutionsprincipen skulle föras in i lagen om kemiska produkter. Det innebär att en kemikalie inte ska få användas så snart det finns ett mindre farligt alternativ. De kemiska produkter som omfattas av livsmedelslagen omfattas inte av lagen om kemiska produkter. Dit hör en stor mängd livsmedelstillsatser som konserveringsmedel, färgämnen och smakämnen. Vi anser att substitutionsprincipen också ska föras in i livsmedelslagen.

Det finns många färgämnen och smakämnen som är tillåtna i Sverige men inte i andra länder. De andra nordiska länderna har oftare strängare bestämmelser än Sverige. Om ett annat land kan klara sig utan ett visst smakämne eller ett visst färgämne anser vi det visat att ämnet inte behövs. Varför skulle vi ha större behov av tartrazin än normmännen? Vi anser att de färgämnen och smakämnen som är förbjudna av hälsoskäl i något annat land också ska förbjudas i Sverige.

Primärproduktionen

En förutsättning för god kvalitet på de livsmedel som säljs i butikerna är en satsning på kvalitet redan i primärproduktionen, dvs lantbruket. Trots detta beaktas primärproduktionen inte i så hög grad i livsmedelslagstiftningen och inom livsmedelsverkets verksamhetsområde. Därför bör livsmedelsverket få i uppdrag att utarbeta ett förslag till hur livsmedelskontrollen kan vidgas till att gälla även primärproduktionen.

Namnkyddade produkter

En rad produktnamn är varumärkesskyddade för att konsumenterna skall kunna veta att de köper en viss produkt. Det är svårt att veta vilka produktnamn som är varumärkesskyddade. Därför bör alla varumärkesskyddade produktnamn märkas ut med något speciellt kännetecken så att konsumenterna vet att de köper en produkt som de kan ställa speciella krav på.

Begreppet berikning

Berikning är ett positivt värdeladdat ord. Konsumenten kan därför lätt få en känsla av att berikade produkter skulle ha några speciellt positiva kvalitetsegenskaper. I verkligheten används begreppet ofta då man först utarmat produkten och sedan tillsatt en del av vad som först har försvunnit i "förädlingen". Ett exempel på det är fint vetemjöl. Det har siktats så att de delar som innehåller B-vitaminer är borta. Istället har B-vitaminer tillförts i syntetisk form. Vi anser att begreppet berikning är missvisande och inte bör få användas då man tillsätter något som man först har utarmat produkten på.

Märkning av produkter

Mot. 1989/90

Jo505

Miljopartiet de gröna arbetar för att användningen av kemiska bekämpningsmedel i jordbruket och trädgårdsnäringen skall upphöra. Men det går inte att klara av omedelbart. Vi anser att konsumenterna har rätt att veta vilka bekämpningsmedel som använts vid odlingen av den mat de köper. Därför bör matvaror märkas med de bekämpningsmedel som använts i produktionen.

Många människor vill köpa animalieprodukter som kommer från gårdar som producerar livsmedel under extra djurvänliga former. Det blir allt vanligare att kött marknadsförs med en djurvänlig miljö som argument. För att konsumenterna skall kunna bedöma om produkten verkligen kommer från en gård med djurvänlig miljö behövs någon form av enhetlig positiv märkning. Livsmedelsverket bör ta initiativ till att arbeta fram en sådan märkning senast den 1/7 1991. Syftet med märkningen skall vara att gynna produktion i djurvänlig miljö. Krav skall även ställas på slakt och transporter för att åstadkomma decentralisering av slakteribranschen, korta ner transporter och uppmuntra hemsakt. Naturligtvis skall de hygieniska kraven på hemslakten ställas högt.

För många konsumenter är matens färskhet en viktig kvalitetsegenskap. Därför bör alla färska grönsaker, rotsaker och frukt märkas med skördedatum. Ägg, smör och bröd bör märkas med produktionsdatum.

Förstärkning av länsstyrelserna

Det är svårt att få livsmedelskontrollen att fungera i praktiken därför att kommunerna har olika ambitionsnivå och ekonomiska resurser. Livsmedelsverket har inte haft några möjligheter att se till att kommunerna verkligen utför kontrollen. I många kommuner har man bara haft en anställd inspektör för både miljö- och hälsoskydd. Nu har också kommunerna fått ta över tillsynen av den icke-tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheten enligt miljöskyddslagen, vilket har ökat arbetsbelastningen ytterligare.

Vi anser att det behövs en person på varje länsstyrelse som, tillsammans med läsveterinären, ansvarar för livsmedelsfrågorna och kan verka samordnande inom länet, främja mellankommunalt samarbete och se till att kommunerna sköter tillsynen på ett tillfredsställande sätt. De som får ansvaret för livsmedelsfrågorna hos länsstyrelserna bör ha naturvetenskaplig kompetens.

Konserveringsmedel

Livsmedelsindustrin har centraliserats allt mer och vägen till konsumenten har blivit längre både organisatoriskt och geografiskt. Konserveringsmedel används för att klara långa mellanlagringsperioder. Vi vet inte vilka skadliga effekter konserveringsmedlen ger i kombination med andra kemikalier som människan utsätts för. Med annan struktur på distributionsystem, industri och teknik skulle naturfrämmande konserveringsmedel inte behöva användas. Med naturfrämmande konserveringsmedel menar vi sådana som inte förekommer naturligt. Exempel på naturliga konserveringsmedel är socker och pektin.

Användningen av naturfrämmande konserveringsmedel bör upphöra inom två år. Naturligtvis måste rekommenderat "bäst före"-datum anpassas så att inte andra hälsorisker, orsakade av hygieniska problem, uppkommer.

Mot. 1989/90
Jo505

De ideella konsumentrörelserna

De ideella konsumentorganisationerna har en mycket viktig uppgift i att verka opinionsbildande, granska livsmedelsproducenterna och informera konsumenterna. Eftersom andra intressen än konsumentintressena är representerade i livsmedelsverkets styrelse bör också ideella konsumentorganisationerna få representation.

Hemställen

Vi hemställer

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inom GATT skall verka för ett vidgat kvalitetsbegrepp i enlighet med vad som anförts i motionen.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att livsmedelslagens tillämpningsområde ändras så att även miljöhänsyn beaktas i enlighet med vad som anförts i motionen.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att substitutionsprincipen skall införas i livsmedelslagen.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de smak- och färgämnen som är förbjudna i något annat land också skall förbjudas i Sverige.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att livsmedelsverket får i uppdrag att utarbeta förslag för hur livsmedelskontrollen kan vidgas till att gälla även primärproduktionen.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att namnskyddade produkter skall märkas i enlighet med vad som anförts i motionen.]

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att begreppet berikning inte skall få användas då en tillsats används som ersättning för något som produkten förlorat vid beredningen av produkten.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att livsmedel skall märkas med vilka bekämpningsmedel som använts i produktionen.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att färska grönsaker, rotsaker och frukt skall märkas med skördedatum.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ägg, smör och bröd bör märkas med produktionsdatum.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att livsmedelsverket senast den 1 juli 1991 tar initiativ till positiv märkning av animalieprodukter som framtagits under mycket djurvänliga förhållanden, i enlighet med vad som anförts i motionen.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att an-

vändningen av naturfrämmande konserveringsmedel upphör inom två
år.

Mot. 1989/90
Jo505

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de
ideella konsumentrörelserna ges plats i livsmedelsverkets styrelse.

Stockholm den 16 februari 1990

Claes Roxbergh (mp)

Inger Schörling (mp)

Roy Ottosson (mp)

Åsa Domeij (mp)

Carl Frick (mp)